

Ольга ЦЕЛУЙКО, незалежний консультант з питань бухгалтерського обліку та оподаткування

ЗВІТНІСТЬ ЄДИННИКА З ЄСВ ЗА СЕБЕ: ЯК ВИПРАВИТИ ПОМИЛКИ МИНУЛИХ ПЕРІОДІВ?

У чому проблема. Оновлена звітність єдинників подається за періоди з 2021 року, при цьому механізм виправлення старих помилок з ЄСВ чітко не врегульований.

Чим допоможе стаття. Ми підкажемо, як діяти, якщо підприємець виявив помилку в сумі ЄСВ за минулі періоди і бажає її виправити.

Яку звітність зараз подають підприємці-єдинники?

До 2021 року підприємці-єдинники звітували окремо:

- за єдиним податком – подаючи Податкову декларацію платника єдиного податку – фізичної особи – підприємця» (далі – декларація) за формою, затвердженою наказом Мінфіну від 19.05.15 р. № 578 (далі – Наказ № 578);
- за ЄСВ за себе – подаючи Звіт про суми нарахованого доходу застрахованих осіб і суми нарахованого єдиного внеску за формою № Д5 (річна) (далі – звіт з ЄСВ, форма № Д5), наведеною в додатку 5 до Порядку, затвердженого наказом Мінфіну від 14.05.15 р. № 435 (далі – Порядок № 435).

У 2021 році ситуація змінилася. Тепер звіт з ЄСВ подається у складі декларації і називається «Відомості про суми нарахованого доходу застрахованих осіб і суми нарахованого єдиного внеску». Форма наведена в додатку 1 до Порядку № 578 та є невід'ємною частиною декларації (див. примітку «⁸» до декларації) (далі – додаток 1). Зміни були внесені до Наказу № 578 наказом Мінфіну від 09.12.20 р. № 752, що набув чинності з 01.01.21 р.

Нагадуємо! Оновлена форма декларації подається починаючи з 1 квітня 2021 року за податкові звітні періоди 2021 року. Тобто вперше декларація з додатком 1 була подана за I квартал 2021 року (п. 2 Наказу № 752).

Навіщо дві звітні форми об'єднали в одну? Для того, щоб спростити життя підприємцям і скоротити кількість звітів, що подаються.

Проте не так сталося, як гадалося. На практиці заповнення об'єднаної звітності викликало чимало запитань, оскільки:

- періоди подання декларації і додатка 1 можуть не збігатися. Наприклад, єдинники третьої групи подають декларацію щоквартально, а звіт з ЄСВ – за рік. Тому вони заповнюють додаток 1 тільки у складі декларації за IV квартал;
- хоча звіт з ЄСВ подається за рік, але в разі припинення діяльності або виходу зі спрощенки посеред року підприємець вимушений подавати додаток 1 у складі останньої декларації у статусі єдинника;
- порядок виправлення помилок з ЄСВ за минулі періоди чітко не врегульований.

Як виправити помилки з ЄСВ за минулі періоди?

До 2021 року помилки у грошових показниках річного звіту з ЄСВ могли бути зафіксовані тільки в ході документальної перевірки і виправлені за її результатами **на підставі акта перевірки** (ЗІР, категорія 201.06.02). Помилки виникали, якщо, наприклад, були допущені арифметичні неточності, неправильно підрахована сума доходу або ЄСВ, заповнена не та таблиця форми № Д5 за період до 2018 року або за звітні періоди після 2018 року в таблиці 1 форми № Д5 неправильно зазначено код категорії застрахованої особи тощо.

Тому, якщо підприємець знайшов помилку з ЄСВ самостійно і бажав її виправити, він мав подати до податкової заяву з проханням провести документальну перевірку (з поясненнями, за який звітний період допущено помилку, у чому вона полягає, які причини її виникнення і якими мають бути правильні дані).

На підставі акта документальної перевірки підприємець міг збільшити або зменшити грошове зобов'язання з ЄСВ. Потім протягом одного календарного місяця після здійснення відповідних розрахунків він мав подати до податкової звіт, сформований згідно з таблицею 2 додатка 6 до Порядку № 435. У звіті треба було зазначити номер і дату акта перевірки, а також суми, на які збільшено або зменшено зобов'язання з ЄСВ (у такому разі можна зазначити від'ємне значення!) (п. 13 розд. IV Порядку № 435).

З 1 квітня 2021 року ситуація з виправленням ЄСВ-помилки принципово змінилася – тепер форма додатка 1 дозволяє виправляти помилки за попередні звітні періоди самостійно, без обов'язкового проведення перевірки. Але тільки за періоди починаючи з 2021 року, коли запрацювала нова форма декларації (п. 1 наказу Міністерства від 28.12.20 р. № 814).

Згідно із роз'ясненнями податківців (ЗІР, категорія 107.01.07), платник, який самостійно знайшов ЄСВ-помилку, подає **додаток 1 з типом форми «Уточнююча»**. У додатку обов'язково заповнюються всі рядки і колонки розд. 9 «Визначення сум нарахованого доходу застрахованих осіб та нарахованого єдиного внеску» – там треба відобразити правильні (з урахуванням виправлення помилок) показники за період, визначений у графі 8 «Період перебування фізичної особи – підприємця на спрощеній системі оподаткування».

Для обчислення уточнених сум ЄСВ до сплати в додатку 1 заповнюється розд. 10 «Визначення зобов'язань зі сплати єдиного внеску у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок», у якому зазначається:

- у рядку 1 – сума ЄСВ, що підлягала перерахуванню на небюджетні рахунки за даними звітного (податкового) періоду, у якому виявлено помилку. Тобто це неправильна сума ЄСВ, яка переноситься до рядка 1 з рядка «Усього» графі 4 розд. 9 раніше поданого додатка 1;

- рядку 2 – уточнена сума ЄСВ, наново нарахована за той звітний (податковий) період, у якому була виявлена помилка (це показник рядка «Усього» графі 4 розд. 9);
- рядку 3 – сума збільшення ЄСВ, що підлягає перерахуванню на небюджетні рахунки. Розраховується за формулою: Рядок 2 розд. 10 – Рядок 1 розд. 10 (ряд. 3 заповнюється, якщо ряд. 2 > ряд. 1);
- рядку 4 – сума зменшення ЄСВ, що підлягає перерахуванню на небюджетні рахунки. Розраховується за формулою: Рядок 2 розд. 10 – Рядок 1 розд. 10 (ряд. 4 заповнюється, якщо ряд. 2 < ряд. 1);
- рядку 5 – сума пені, самостійно нарахована платником згідно зі ст. 25 Закону від 08.07.10 р. № 2464-VI (з розрахунку 0,1 % своєчасно не сплачених сум за кожний день прострочення їх перерахування – виноска «13» до додатка 1).

Отже, подати в поточному році додаток 1 підприємець може у двох випадках:

- з типом форми «Уточнююча» – якщо помилки були допущені в раніше поданому додатку 1 за 2021 рік (у складі річної декларації єдинників першої та другої груп, у складі декларації за IV квартал єдинників третьої групи);
- якщо звіт з ЄСВ за попередні роки взагалі не подавався. У цьому випадку уточнювати немає чого – просто слід подати додаток 1 з типом форми «Звітна» (ЗІР, категорія 107.01.07).

Виникає цілком резонне запитання:

А як наразі виправити помилки, допущені у звітності з ЄСВ до 2021 року?

Тут ситуація непростя. Форма додатка 1 не дозволяє підтягти в рядок 1 розд. 10 суму ЄСВ з додатка 1 за періоди до 2021 року, оскільки тоді його просто не було. Підтягти потрібну суму зі старого звіту з ЄСВ (за формою № Д5), думаємо, теж не вдасться: система прийняття звітності навряд чи зістикує цей звіт з оновленою декларацією.

Отже, для виправлення помилок з ЄСВ минулих років підприємцеві доведеться повертатися до старих правил. Тим більше час ще є: адже Порядок № 435, яким вони встановлені, буде скасований тільки з 1 січня 2022 року (п. 2, 4 Наказу № 814).

? *А чи можна в додатку 1 виправити помилки з ЄСВ, які були допущені в останній декларації, поданій у статусі єдинника (у випадках, коли підприємець «ліквідується» або переходить на загальну систему оподаткування)?*

Однозначно відповісти на це запитання не можна. Адже за загальним правилом подавати декларацію єдинника можуть тільки єдинники (п. 296.2, 296.3 Податкового кодексу). Тому в цьому випадку варто отримати індивідуальну податкову консультацію.

До речі, якщо помилка знайдена до закінчення строку для подання декларації, можна подати останню декларацію з додатком 1 за формою «Звітна нова».

? *Як при уточненні сум ЄСВ заповнити основну (табличну) частину самої декларації, щоб не «зіпсувати» подану раніше декларацію з правильними даними, що стосуються єдиного податку?*

Примітно, що в наведених вище роз'ясненнях податківці жодного слова не сказали про це. Наразі вони не відповідають на це запитання і на своїй гарячій лінії.

На нашу думку, краще дочекатися чітких роз'яснень щодо заповнення декларації з додатком 1 у разі виправлення помилок з ЄСВ. А доти варто почекати з поданням уточнюючої декларації.

Як бачите, не все так просто. От вам і спрощення звітності!